

SHAH GABRIELLA

Carpe diem

Album Fürjesi Csaba művészetéről

A Magyar Képek Kiadó Fürjesi Csaba festőművész 40. születésnapja alkalmából reprezentatív albumot jelentetett meg, amely képet ad az alkotó eddigi pályafutásáról.

A pásztói származású Fürjesi Csabát a nógrádi közönség leginkább a ceredi nemzetközi művésztelep művészeti vezetőjeként ismerheti. Ám egyéni alkotóként is hatalmas művet tud már maga mögött, amelyet gyönyörűen reprezentál az idén megjelent kiadvány. A bevezetőben Zalán Tibor azt a gondolatot veti fel Fürjesi Csabával kapcsolatban, hogy „az idő megfogásának kísérlete a szubjektum tűnékeny-könnyű lepkehálójával egy művész számára élete, munkássága tétjévé, értelmévé válhat, vagyis morális kötelessége egy alkotónak”. Sánta László a *Látványon túli élmények, avagy imaginárius ismeretek* című, kötetzáró esszéjében az album címszereplőjét médiumként említi, illetve az új reneszánsz emberének nevezi.

Az album korszakokra bontva tárja az érdeklődők elé a Fürjesi-életművet. Minden fejezet egy rövid összefoglaló esszével indul, melyek ráhangolnak a művekre és Fürjesi Csaba művészetére. Az 1999 és 2003 között készített művek a *Gyökerek* összefoglaló címet kapták. A korszak elején jellemző az absztrakció, színek, gesztusok fejezik ki a lelki és hangulati állapotokat. Ennek lényege a tudatalatti képzetek közvetlen, drámai kifejezése, amellyel Fürjesi elsősorban nem tanulságot kívánt szolgáltatni,

mint inkább az érzelmekre akart hatni. Megfogalmazhatjuk úgy is ezt az alkotói periódust, hogy *látványosságzsámba menő rituális gesztikuláció*. Pallag Márta művészettörténész a könyvben úgy fogalmaz ezekről a korai képekről, hogy „egy-egy kép vagy képrészlet erejéig az időt felfüggesztve – feladva saját korunk képzőművészeti vívmányait – olyan különös hatást vált ki, mintha elmúlt idők forrásaiból merítene. A német expresszionisták, a francia fauves-ok vagy a nagybányai „neósok” műhelyének sok jellegzetes egyéni forrását csillogtatja meg”.

A *Profán mítoszok* sorozatot Földi Péter és Fürjesi Csaba érdekesítő műtermi beszélgetése vezet be. A *Profán mítoszok* az emberiség mítoszaiból, eredetlegendáiból, a kozmosz és a világ keletkezésének és működésének mechanizmusaiból az emberben lerakódott üzenetei, világi megfogalmazásai. Fürjesi személyes mítoszrendszerrel foglalja össze a benne képpé váló karaktereket, emléklenyomatokat, élményfoszlányokat. Ezeket az elemeket szubjektív szempontok, egyéni nézetek szerint rendezi, azaz megélt élményalapra épülő mítoszok ezek. Szimbolikus állatalakokkal ábrázolta a hétköznapokat, az ünnepeket, a téli és a tavaszi napfordulót stb.

A kötet következő fejezete a *Megszakadt idő* címet kapta. Az ide sorolt művek ihletője Fürjesi Csaba egyiptomi tartózkodása. A festészeti anyagot be-

mutató utolsó fejezethez, a *Tér rések*hez, Paksi Endre Lehel írt tanulmányt.

Fürjesi Csabát állandó kíváncsisága és a képzőművészet iránti elkötelezettsége hajtja, hogy országhatáron túl is megismerje a kortárs törekvéseket. Minden egyes hely, szituáció és alkalom lerakódik benne, mely valamikor – ahogy Fürjesi Csaba mondja – *üzenetként* előjön. Ugyanígy az elmúlt évek folyamatos utazása is. A salzburgi nyári és az egyiptomi téli egyetem lelkes résztvevője volt, melynek eredménye a hatalmas élményanyag; míg a bécsi és berlini tartózkodásának a technikai fejlődés és tökéletesedés volt a legfőbb hozadéka. A *Tér-rések* sorozat darabjai a profán mítoszokból nőttek ki, hiszen ezek is mítoszok, de *kortárs* mítoszok. Elegyednek a 20. század elejének egzisztencialista filozófiájával, melynek lényege ma is érvényes lehet.

A *Tér rés* címmel jelölt sorozat lényege az idő- és térnélküliség. Ezek a képeken egy szintérben vannak a motívumok, tehát nem utal semmi a szituáció körülményeire. A helyszín nem fontos – játszódhat bárhol. Történhet bárkivel, bármikor. Ami az időt illeti, az az örök jelen. Most zajlik minden, most öt órakor isszák a teát (*Öt órai tea*, 2009, 150x150 cm, olaj, akril, vászon), most van a napfogyatkozás (*Napfogyatkozás*, 2008, 200x150 cm, akril, vászon), most vezetik be a trambulint (*A trambulin bevezetése*, 2008, 200x150 cm, akril, vászon). Ez az, amire rámutat Fürjesi Csaba, amit világtjárása során megtapasztalt: az ember akárhol él: ember, aki éli a reggeleket, délutánokat, napfelkeltét, napfogyatkozást, ugyanúgy várakozik a másokra, örül a jöttének (*Hát mégis eljöttél*, 2009, 100x150 cm akril, vászon), ugyanúgy kerül végletes pozícióba (*Végletes pozícióban*, 2008, 150x150 cm, olaj, akril, vászon) Nógrád

megyében, a Palócföldön, a fővárosban, vagy akár Fayumban vagy Berlinben. Bárhol fogyaszthatja az ötóra teáját, vagy ülhet – képletesen szólva és ábrázolva – a szikla tetején, egy karosszékben, ahol ügyelni kell, hogy az egyensúly fel ne boruljon, hiszen az mindenhol végzetes. Mert az ember saját lelkét viszi magával minden útra; örömeit, bánatait, s ehhez igazodnak az ottani mindennapjai. S itt válik igazzá Fürjesi Csaba festményein a nagy egzisztencialista filozófus, Sartre mondata: az ember azzá lesz, amivé teszi magát: mivel a szabadságunk adott, lépten-nyomon választanunk kell, ami felelősséggel ruház fel bennünket. Idézhetjük Fürjesi Csaba *Hang a liget mögött* című festményét, hogy megyünk-e a liget mögötti hang után, vagy nem. A természet veszélyforrást jelent-e vagy megtalálja a helyét benne, ahogy Sartre *A dialektikus ész kritikája* című művében ezt boncolgatja. A témák hétköznapiak, de ilyen típusú egyéni feldolgozásban inkább felmagasztalódnak, s ünnepi vagy nagy szerepet kapnak ezek a hétköznapiságok a képeken. Ennek a ciklussorozatnak a mottója lehetne akár az, ami egyik művének a címe: *Carpe diem*. Mégpedig a Seneca-féle bölcsességgel: aki elmulasztja a pillanatokat, végül elmulasztja egész életét. Az élet – akár egy pillanat – mulandó; s miért ne éljünk szépen a kicsit, ha abból áll össze az egész? Tehát ne hagyjuk, hogy napjaink értelmetlenül teljenek, keresni kell az élet igazi célját és minden aprónak tűnő pillanat örömét – mondják tehát Fürjesi Csaba művei.

A kötetben helyet kapott grafikákat Szemethy Imre ajánlja *Peremtorna – monotípiák és anyagnyomatok* címmel, a szerző rámutat arra, hogy a változatos műfajú grafikák átjárót képeznek a festészeti program bővítéséhez.

A háromnyelvű, igényes kivitelű album méltó összefoglalója Fürjesi Csaba eddigi munkásságának. Fürjesi Csaba születésének kerek évfordulója alkalmából fogalmazzunk most inkább így:

legyen ez az album a Fürjesi Csaba művészetét bemutató sorozat első kötet!

(Magyar Képek Kiadó, Budapest, 2009)